

Crtice iz djelatnosti Lastovske flotile u 1944. godini

Priradio: Mato Kapović

U borbama protiv okupatora na južnom dijelu Jadrana naročitu ulogu je imala Lastovska flotila. Donosimo nekoliko detalja iz tog vremena. Lastovska flotila je bila podijeljena na štab, naoružane brodove, patrolne čamce i ekonomat.

Štab flotile	5 drugova.
NB—12	20 drugova.
PČ—48	4 druga.
PČ—51	5 drugova.
PČ—62	4 druga.
PČ—63	10 drugova.
PČ—64	4 druga.
PČ—75	6 drugova.
Ekonomat	2 do 3 druga.
Bolnica	1 drug.
Kurir	1 drug.

(izvještaj od 11 septembra 1944. broj 132).

ODUZIMANJE ČAMCA IZ NEPRIJATELJSKE BAZE

Polovinom septembra 1944 godine Nijemci su se zainteresirali u nedostatku plovnih jedinica za jedan čamac koji se nalazio usidren na Lopudu.

Naša obavještajna služba obavjestila je o namjerama neprijatelja V. POS koji je odlučio da se neprijateljski plan onemogući. Načelnik štaba V. POS dao je usmenu naredbu Lastovskoj flotili da 18. IX izvrše oduzimanje čamca. Prema planu PČ—62 će se približiti obali na Lopudu, gdje će ga čekati aktivisti NOP sa motornim čamcem kojega će onda tegliti do sv. Andrije. Najjači brod Lastovske flotile NB—12 čekati će kod sv. Andrije zaklonjen od artiljerije i reflektora. Aktivisti sa Lopuda će se tom prilikom sastati sa dvojicom članova OKKPH za Dubrovnik koji će doći sa Korčule. Tokom noći će NB—12 dotegnuti motorni čamac na Mljet a zatim na Korčulu. Akcija je bila otežana činjenicom što su se na Lopudu, Šipanu i poluotoku Lapadu nalazile neprijateljske snage sa artiljerijom i reflektorima.

U koločepskom kanalu često patroliraju njemački borbeni čamci. Naoružanje naših brodova je bilo 1 p. k. top i nekoliko mitraljeza. Jasno da bi u slučaju borbe premoć bila na neprijateljskoj strani. Pošto se NB—12 nalazio na Korčuli on je 18. IX u 18 sati isplovio sa operativnim oficirima Lastovske flotile i članovima OKKPH

za Dubrovnik. Brod je u 20 i 30 uplovio u Polače gdje je saznao da će ga PČ—62 čekati u Sablunari. Pošto ni u Sablunari nije zatekao PČ—62 on se vratio u Polače vršivši usput kontrolu ribarenja. Ovdje je saznao da će PČ—62 slijedeću noć biti spreman za vožnju. Komandant NB—12 se sada našao u nedoumici jer je u Polačama zatekao i PČ—63, te nije znao moželi slijedeću noć poći na zadatak ili ga na Korčuli očekuje važnija akcija. U slučaju potrebe ovaj bi zadatak mogao izvršiti i PČ—63. Dobivši odobrenje sa Korčule on je uzeo u tegalj PČ—62 i krenuo na zadatak. Pošto je na NB—12 došlo do havarije, operativni oficir i drugovi iz OKKPH prebacili su se na PČ—62 koji je produžio prema Lopudu. Navečer oko 23 sata stigao je PČ—62 do Lopuda, gdje ga je čekala veza i predala mu čamac. Izbjegavajući minski pojas čamac je dotegljen do Mljeta a kasnije ga je NB—12 doteglio do Korčule.

ZAPOVIJEST

štaba V. Pomorskog Obalskog Sektora za dan 10 septembra 1944. g. — Sekcija br. 125 englesko izdanje

Podaci o neprijatelju: Predveče, i u zoru, neprijatelj vrši patroliranje sa brzim motornim čamcima na liniji Orebić-Velikli Vratnik, vozeći savsima uz obalu Pelješca. Voznje su neredovite. Na istočnom dijelu Pelješca, neprijatelj drži garnizon u Stonu i okolini te art. položaje kod Prapratno, a rijetko prebacuje manje kolone iz Stona preko Putnikovića za Janjinu. Obično voze 1—2 čamca.

ZADATAK: Jedinica I. bataljona Mornaričke pješadije sa kopna i jedan od PČ Lastovske flotile, sačekat će i napasti neprijateljske čamce u cilju uništenja ili zarobljavanja.

NAČIN IZVRŠENJA ZADATKA:

U tu svrhu naređujemo:

1) Štab I. bat. M. P. odredit će jedan vod (oko 15 boraca) sa naoružanjem 4 puškomitraljeza i 1 laki bacač, koji će se 11. o. m. prebaciti za Pomu i zatim na Pelješac (južno od Dobre Luke), gdje će napraviti zasjedu u jednoj od najpogodnijih uvala (prema uputstvima Komandanta Mornaričke stanice Mljet). Na tom mjestu, pripremiti maskirane zaklone na pogodnom terenu obale. Sačekati predveče dolazak neprijateljskih čamaca i iz što kraćeg otstojanja (kad voze prema obali) napasti ih iz svih oružja, a u pogodnom momentu, ako dadu znakove rukovodstvo broda, kormilara i posluge oružja, posadu sa palube) i ne dozvoljavajući izlazak ostalih na palubu. Uko-

liko budu dva čamca, napad izvesti jednovremeno na oba i ranije izvršiti raspodjelu otvaranja vatre na ciljeve. U pogodnom momentu dati znak PC—63 da stupi u dejstvo sa morske strane. Na položaju ostati do 15. 9. naveče, a zatim se vratiti preko Pome na Lastovo.

2) Štab Lastovske flotile, odredit će PC—63, koji će prevesti jedinicu bataljona, a zatim zauzeti zasjedu u obližnjoj špilji uz obalu. Na dati znak, sa strane voda, I. bataljona isplovit će iz špilje i nastojati da spriječi neprijateljske čamce da umaknu otvaranjem vatre iz brodskih oružja, a u pogodnom momentu, ukoliko dadu znakove predaje, da se primakne i dade naređenje, da pristanu na već ranije određeno mjesto odakle će biti razoružana posada. Za to vrijeme, ima da se postavi tako da ni u kojem slučaju ne spriječava vatru voda sa obale i da prvenstveno tuče onaj čamac, koji bude u najpogodnijem položaju, vodeći pri tome računa, da ih se ne pustit umaknuti. Na položaju ostaje do 15. 9. Ukoliko bude spriječen lošim vremenom, da napusti položaj, ukrcat će i vod I. bataljona i akcija se prekida, odnosno nastavlja ukoliko ne vrijeme bude kraće trajalo.

3) Mornarička stanica Mljet po dolasku jedinice, dat će detaljne podatke o mjestu i ostalim promjenama i bit će u svakom pogledu pri ruci u slučaju traženja pripomoći.

Akciju će voditi komandant I. bataljona M. P. zastavnik drug Čalet. Nakon izvršenja akcije, povući se u toku noći. U slučaju da neprijateljski čamci budu zarobljeni i sposobni za vožnju, dotegnuti ih direktno u Lastovo, a u slučaju nesposobnosti, potopiti ih na plitko, izvadivši sve vrijedno.

ISHRANA: Jedinica će uzeti sa sobom najmanje za 6 dana suhu hranu. Na položaju nikako ne ložiti vatru.

SANITET: Svi borci trebaju biti snabdjeveni prvim zavojem, a štab bataljona, pobrinut će se da sanitet pribavi sve potrebno za pružanje prve pomoći. Ranjenike u slučaju hitnosti, a ako jedinica dalje ostaje na položaju, upućivati u Pomu.

VEZA: Odmah po dolasku jedinice, uspostaviti osmatračnicu i odrediti brzu i nečujnu vezu s njom. Odrediti znak za obavještavanje PC—63, radi ulaska u napad, i daljnjem održavanju veze s njim u toku borbe.

U dogovoru sa Mornaričkom stanicom Mljet, urediti izvještavanje i upućivanje ovom štabu svakodnevnog izvještaja o događajima u toku dana.

NAPOMENA: Položaj i prisustvo jedinice, mora ostati u strogoj tajnosti sve do momenta napada. Odmah po napadu u toku noći, napustiti položaj. Artiljerijski referent izdat će potrebit broj ručnih bombi, koje upotrebiti u slučaju dolaska neprijatelja u neposrednu blizinu jedinice.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit. komesar Nać. Štaba, poručnik Komandant, major

Ostojić M. Orhanović M. Ikica

* * *

SASLUŠANJE

Franulović Franka, komandanta MČ 1.

MČ 1, nalazio se je stalno u Sablunari, i održavao je stalno veze s Jakljanom, a često je išao i na druge veze i mjesta. Na Jakljanu ga je obično dočekivala veza. Zadnja veza, koja je bila ispravno dočekana, bila je održana 2. VIII kada je na vezi ukrcano 6 drugova. Dana 4. VIII nismo našli nikoga na vezi, i vratili smo se u Sablunaru. Ponovno sam išao na vezu dana 10. VIII, ali sam se morao vratiti radi velikog mora. Između 4. i 10. nije bilo veze radi toga, ja sam se uputio u Pome, da izvjestim načelnika V. POS, koji se baš tamo nalazio da je veza neispravna. Pošto veza već dosta dugo nije funkcionirala, to sam 11. ponovno isplovio, da izvidimo stvar. Poveo sam sobom dva druga: Marka Šabana, i Frana Sezjaka, i dao im za zadatak, da izvide zašto veza ne radi. Njih nisam iskrcao na vezi već ispod kote 220 E od rta Pod Biskupom, a ja sam se sa MČ 1 vratio na Mljet. Naredio sam im da izvide, što ima novoga, a ako ne mogu vidjeti ništa, da jedan

od njih dvojice ostane na mjestu veze, i da pazi, tko će doći na vezu, a drugi da me slijedeće noći čeka na mjestu gdje sam ih iskrcao, te da me obavijesti, da li je veza čista ili ne. Dne, 12. VIII u 21 sat, isplovio sam iz Sablunare sa nekoliko putnika i pošto je bilo more nemirno, stigli smo na Jakljan, tek oko 23 sata. Pristao sam kod rta Pod Biskupom, gdje sam našao drugove Šabana i Sezjaka. Pitao sam Šabana, šta ima novog, i on mi je odgovorio da nema ništa, a Sezjak je kazao da ima jedan njemački motorni čamac, i da su vidjeli nijemce, kako se kupaju sa unutrašnje strane Jakljana. Ne sjećam se više da li je rekao 5 ili 6. Zatim sam rekao Šabanu, da kako da nema ništa, kada su tamo Nijemci i motorni čamac, a on mi je rekao da su tamo uistinu švabe, ali da nije to ništa jer da su oni sa unutrašnje strane otoka. Osim toga, rekao mi je, da je vidio na našoj vezi pred večer kod zalaska sunca jednog civila. Na moje pitanje, zašto nije izvidio, tko je bio taj civil, Šaban mi je rekao, da je bio već skoro mrak, a da je bilo daleko i da ćemo na vezi vidjeti tko je to bio, i da idemo malo dalje od kraja. Drug Matković je isto tako osudio Šabana, da zašto nije izvidio tko je bio taj civil. Uputili smo se prema vezi, i na udaljenosti od kojih 50 metara, opazio sam na obali čovjeka. Zapitao sam, tko je na vezi, i dobio sam odgovor, drug Melko. Stvarno, prepoznao sam njegov glas. Mi smo polagano prilazili, i on nas je čekao. Kad smo se počeli iskrcavati, on je pobjegao prema šumi. Rekao sam mu neka pričekaj, jer da imamo iskrcati nešto robe. Tek što sam završio, počele su padati na čamac i oko njega bombe, i otvorena je na nas vatra iz šaraca. Čamac je počeo da tone, i mi smo poskakali u more, i ja sam plivao oko 200 metara istočno od mjesta napada. Sa mnom je bio Sezjak. Izašli smo iz mora, i čekali druge, ali nikoga nije bilo. Nas dvojica, produžili smo uz obalu prema Šipanu, da bi tu našli drugove sa veze, i čamac, da se prebacimo na Mljet. Predanili smo na rtu Sokolić. Opazili smo vrlo živ saobraćaj. Nijemci su stalno dolazili na Jakljan u vinograd, koji se nalazio blizu nas. Uvečer, kad smo htjeli nas dvojica preplivati na Šipan, otvorena je na nas sa jednog položaja paljba, a ipak smo preplivali na SW rt Šipana, a odavde odmah preko luke na NW rt Šipana. Dne 14. VIII oko 10 sati, sreli smo ispod Velog Vrha dva civila. U toku razgovora, zapitao sam jednog, da li poznaje kakvog čovjeka na otoku, koji surađuje sa partizanima, našto mi je on potvrdio i ja sam ga zamolio, da neka dotičnog pošalje na mjesto, gdje smo se momentalno nalazili. On je na to pristao. Nakon 3—4 sata uzaludnog čekanja, postalo mi je sumnjivo, i povukli smo se još dalje od naselja. Kad sam se okrenuo, vidio sam oko 30 njemačkih vojnika, kako idu u strijeljačkom stroju prema nama. Nas smo dvojica pobjegli u uvalu Kamenska, i tu se sakrili. Na večer, opet smo se vratili, da nađemo u blizini sela bar koji čamac, da bi se mogli prebaciti na Mljet. Kod Koludrice, gdje je ranije bila naša veza, prilikom prebacivanja sa kopna na Jakljan našli smo opet na Nijemce, i morali smo se vratiti natrag. Odlučili smo se prebaciti na kopno. Obašli smo NW rt Šipana, i dne 15. VIII predanili u šumi na NE obali otoka. U našoj neposrednoj blizini, lovili su ribe bombama njemački financi. Na večer, preplivali smo Slanski kanal, i uspjeli se na kopno. Ujutro, došli su za nama sa motornim čamcem Nijemci, koji su ispitivali seljake, gdje su partizani, ali su ubrzo krenuli naprijed prema Banićima. U jednom starom magazinu, našli smo neku staru sandalnu, sa kojom smo se prebacili u noći od 16./17. VIII kroz Veliki Vratnik na Mljet, odakle smo došli sa NB 12 u Sveti Petar.

Dokumenti korišteni iz arhiva dubrovačkog muzeja — Odjel Socijalističke revolucije.